

Haasteita satavuotiaalle

Pääkirjoitus

Janus

Sosiaalipoliittinen yhdistys siirtyi uudelle vuosisadalle tämän vuoden alussa, kun yhdistyksen 101. toimintavuosi käynnistyi. Yhdistys voi olla ylpeä vakuuttavasta historiastaan. Sadan vuoden aikana yhdistyksessä toimineet henkilöt ovat vaikuttaneet merkittävästi sosiaalipolitiikkaan. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tavoitteina ovat sosiaalipolitiikan ja sen tutkimuksen kehittäminen, alan tieteellisen keskustelun virittäminen sekä yhdysiteenä toimiminen sosiaalipolitiikan tutkimuksen ja alan käytännön toimijoiden välillä.

Eurooppalaisesta näkökulmasta Sosiaalipoliittinen yhdistys on perin poikkeava. Useimmissa muissa maissa sosiaalipoliittisista ja hyvinvointivaltiollisista kysymyksistä kiinnostuneet henkilöt vaikuttavat joko sosiologien, taloustieteilijöiden tai politologien yhdistyksissä. Pelkästään sosiaalipolitiikan ympärille rakentuneet yhdistykset ovat harvalukuisia. Muissa maissa ollaan vasta luomassa sosiaalipolitiikan toimijoita yhdistäviä verkostoja. Kansallisten verkostojen perustaminen on osa European Social Policy Analysis –verkoston toimintaa. Tavoitteina on alan toimijoiden kokoaminen yhteen, kansallisten tapahtumien järjestäminen, vuosittaisen konferenssin pitäminen ja sähköpostilistojen laatiminen. Detaljina, sosiaalipolitiikan päivät järjestetään tänä vuonna jo 33. kertaa. Kunnioitusta herättää myös se, että yhdistyksessä on edustettuna laaja-alaisesti sosiaalipolitiikan eri toimijoita yliopistoista ministeriöön ja tutkijoista kentän työntekijöihin ja virkamiehiin. Muualla luodaan vasta yliopistojen välisiä verkostoja. Kansallinen sosiaalipolitiikan tutkijakoulu (VASTUU) saa eurooppalaisissa kollegoissa aikaan ihastuneita huokauksia. On etuoikeus olla jäsenenä aktiivisesti toimivassa, sata vuotta vanhassa tieteellisessä yhdistyksessä. Sosiaalipoliittinen yhdistys on ennen kaikkea jäsenistön muodostama yhteisö, jossa on edustettuna suomalaisen sosiaalipolitiikan parhain asiantuntemus. Yhdistyksen entisen esimiehen, Jussi Simpuran luonnehdinta yhdistyksestä tutkijavetoisena tieteellisenä järjestelmänä, akateemisesti suuntautuneena sosiaalipolitiikan ammattilaisten keskusteluforumina, on hyvin osuva.

Kymmenen viimeisen vuoden aikana yhdistyksen toimintatavaksi on muodostunut ohjelmallinen työ. Jouko Kajanojan esimieskauden toimintaohjelma kulki nimellä Yhteiskunnalliset jaot, Sakari Kainulaisen toimintaohjelma oli puolestaan nimeltään Ratkaisujen aika. Alkuvuodesta hyväksytty toimintaohjelma kulkee nimellä Sosiaalipolitiikan uusi aika. Ohjelman tausta-ajatuksina ovat niin sosiaalipolitiikan muuttunut toimintaympäristö ja sen aiheuttamat uudenlaiset vaateet sosiaalipolitiikalle kuin yhdistyksen siirtyminen uudelle vuosisadallekin.

Toimintaohjelma pohjautuu edelliselle ohjelmalle, jonka käsittelemiä kysymyksiä se luontevasti jatkaa. Vuonna 2004 valmistellun Ratkaisujen aika –ohjelman tausta-ajatus nopeasti ja voimakkaasti nousevien haasteiden aiheuttamasta sosiaalipoliittisen järjestelmän sopeutumisesta on edelleen ajankohtainen. Monet puhuvat sosiaalipolitiikan ja hyvinvointivaltion uudesta ajasta, johon liitetään muun muassa karsinta, niukkuus, priorisointi, markkinoistuminen ja yksilön vastuun korostaminen.

Vaikka näkemykset muutoksen suuruudesta ja ainutlaatuisuudesta eroavat, tarpeesta sosiaalipoliittikan uudelle tulemiselle ja uusille muodoille vallitsee laaja yksimielisyys. Yhdistys tulee seuraavan viiden vuoden aikana toiminnassaan keskittymään tulevien vuosien ja vuosikymmenien sosiaalipoliittikan lähtökohtiin ja tavoitteisiin. 2010-luku edellyttää aikajänteen ulottamista useammalle vuosikymmenelle. Tieteellisellä yhdistyksellä on lupa ja velvollisuus ajatella poikkeavasti ja innovatiivisesti. Sosiaalipoliitikkojen tulee työskennellä erityisesti sen eteen, että tulevaisuuden sosiaalipoliitikasta ei saa tulla synonyymia residuaaliselle sosiaalipoliitikalle. Julkisen sosiaalipoliittikan rooli ei saa kaventua kattamaan ainoastaan yhteiskunnan huono-osaisimpia. Sopiva lähtölaukaus uudelle ohjelmalle on Juho Saaren toimittama teos *Hyvinvointivaltion tulevaisuus*, josta järjestettiin seminaari syyskuun lopussa.

Seminaarien järjestäminen on yhdistyksen keskeisempiä toimintamuotoja. Seminaareissa pystytään tarttumaan ajankohtaisiin teemoihin ja virittämään keskustelua. 1990-luvulla seminaaritoiminta virisi välillä jopa kiihkeätahtiseksi, nyttemmin seminaareja on järjestetty keskimäärin viisi kertaa vuodessa. Viimeisimpien vuosien seminaariesityksistä useimmat löytyvät yhdistyksen kotisivuilta. Tänä vuonna seminaareissa on käsitelty etenkin köyhyyttä ja syrjäytymisen kysymyksiä osana eurooppalaista köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuotta.

Yhteiskunnallinen eriarvoisuus on kasvanut Suomessa huolestuttavan paljon viimeisen viidentoista vuoden aikana – köyhyys kohdistuu entistä selvemmin tiettyihin väestöryhmiin, eikä esimerkiksi terveyseroissa ole kaikista pyrkimyksistä huolimatta havaittavissa kaventumista. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus on poliittisten valintojen seurausta, ja siksi tulevalla hallitusohjelmalla on keskeinen merkitys myös eriarvoistumiskehityksen kannalta. Ensi kevään eduskuntavaalien jälkeen valittavalta hallitukselta toivoo todellisia toimia eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentämiseksi. Myös EU 2020 -strategia odottaa jäsenvaltioilta määrällisten tavoitteiden asettamista köyhyyden vähentämiseksi. Tutkimukset eriarvoisuutta tuottavista mekanismeista puuttuvat Suomesta lähes kokonaan. Tässä olisi erinomainen tilaus esimerkiksi Suomen Akatemian tutkimusohjelmalle. Ensisijaista olisi tehdä lisätutkimusta aiheesta.

Sosiaalipoliittinen yhdistys pyrkii osallistumaan ajankohtaiseen, yhteiskunnalliseen keskusteluun nostamalla esiin keskeisiä teemoja seminaareissa. Yhdistykselle on kuitenkin ollut ominaista varovaisuus. Yhdistyksessä on 700 jäsentä, ja siksi yhteisen äänen muodostaminen on haasteellista. Viralliset lausunnot ja kannanotot ovat olleet vähäisiä. Aika ajoin on pohdittu yhdistyksen näkyvyyden lisäämistä ulkomaailmaan.

Tämän syksyn aikana yhdistys kokoaa perusturvan asiantuntijaryhmän. Tavoitteina on koota yhteen suomalaiset perusturvan tutkijat, kerätä tietoa hiljattain valmistuneista ja käynnissä olevista perusturva koskevista tutkimuksista sekä tuoda tietoa laajemmin esiin muun muassa seminaareissa. Pyrkimyksenä on esittää parhaaseen asiantuntija- ja tutkimustietoon pohjautuva arvio perusturvan tasosta ja sen riittävydestä. Hanke liittyy SATA-komitean ehdotukseen perusturvan tason määrälläisen arvioinnin lakisäätämistä. Arviointi tullaan mitä todennäköisimmin toteuttamaan jo tämän hallituskauden aikana. Esiin on noussut huoli siitä, etteivät arvioinnin tulokset tule riittävässä määrin nousemaan julkiseen ja poliittiseen keskusteluun vaan hautautuvat muiden selvitysten joukkoon. Toisaalta huolta on kannettu siitä, ettei raportissa hyödynnetä riittävästi olemassa olevaa

tutkimustietoa. Raportissaan komitea luonnehtii perusturvan tutkimustietoa hajanaiseksi, riittämättömäksi ja olevan muodossa, joka ei palvele poliittista päätöksentekoa.

Perusturvaa tutkitaan tällä hetkellä eri puolilla Suomea niin yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa, Kelassa, Kulutustutkimuskeskuksessa kuin ammattikorkeakouluissakin. Suomen Akatemia rahoitti vuonna 2008 useamman perusturvatuutkimushankkeen. Yhdistys järjestää alkuvuodesta 2011 Riittääkö perusturva? –seminaarin. Yhdistyksen johtosääntöön kirjatus keskustelun keskiöön pyrkimisen näkökulmasta ajankohta eduskuntavaalien alla on otollinen. Tavoitteena on myös nostaa yhdistyksen profiilia ja näkyvyyttä ja ennen kaikkea vaihteeksi korottaa sosiaalipolitiikkojen ääntä.

Julkaisutoiminta on seminaarien ohella yhdistyksen keskeinen toimintamuoto. Janus on julkaistutoiminnan kruununjalokivi: tieteellinen aikakauslehti, joka omistautunut nimenomaan sosiaalipolitiikalle ja sosiaalityölle. Kotimaisilla kielillä julkaistuilla artikkeleilla on edelleen merkityksensä tieteen kansainvälistymiskehityksestä huolimatta – niiden kautta voidaan laaja-alaisimmin saattaa uusin tutkimustieto toimijoiden tietoon. Erytymämaininnan ansaitsee myös yhdistyksen juhlaKirja. Suosittelun lämpimästi tutustumista teokseen *Työväensuojeluksesta sosiaalipolitiikkaan, Sosiaalipoliittinen yhdistys 1908–2008* (toim. Jaakkola, Kainulainen & Rahkonen, 2009), jonka lukija, STM:n kansiapäällikkö Kari Välimäkeä lainaten, ahmii käsiin saatuaan. Jäsenet voivat tilata juhlaKirjaa edelleen 25 euron erikoishintaan.

Yhdistyksen jäsenrekisteri uudistetaan syksyn aikana. Uudistuksen jälkeen jäsenet pystyvät vaivattomammin maksamaan jäsenmaksunsa ja tarkastamaan jäsentietojaan. Yhdistys pystyy puolestaan paremmin hallitsemaan jäsentietojaan ja välittämään tietoa ajankohtaisista asioista. Tavoitteena on siirtyä myös sähköiseen jäsenkirjeeseen. Sähköiseen rekisteriin siirtyminen edellyttää jäseniltä muutamien minuutin lisätyötä. Toivottavasti sähköinen kirjautuminen onnistuu suuremmista vaivoista. Loppuvuodesta KOSO-listan hallinta siirtyy yhdistyksen tehtäviin: tiedon välittäminen yhdistyksen toimesta on huomattavasti luontevampaa kuin Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen.

Uutta yhdistyksen toiminnassa on se, että yhdistystä ei johda enää esimies, vaan puheenjohtaja. Toisen kerran pitkän historiansa aikana yhdistys valitsi johtoon naisen. Siirtyminen puheenjohtajan nimen käyttöön merkitsee myös paluuta yhdistyksen alkuaikoihin. Puheenjohtaja vastaa paremmin nyky maailman sukupuolineutraaleja vaateita. Nykyinen varapuheenjohtaja, Robert Hagfors ei myöskään katsonut mielekkääksi tittelä "esinaisen varaesimies".

Susan Kuivalainen

Sosiaalipoliittisen yhdistyksen puheenjohtaja
susan.kuivalainen@utu.fi